

Adil Cəmil ömrünün zirvəsi

İnsan yaşa dolduqca kövrəlir, doğulub boya-başa çatdığı yerlər üçün qəribəyir. Bəzən o yerlər, dağlar, dərələr, çaylar yuxuna gəlir, yuxudan oyananda o anlar üçün tamarzi qalırın. Yuxun erşə çəkilir, səhərə kimi yata bilmirsən.

Yuxumda kəndimizi, valideynlərimin dəfn olunduğu kənd qəbiristanlığını görmüşdüm. Sanki doğulub boya-başa çatdığım kənd, dağların ətəyində illərin sınağından keçən, xoş günlərimizin, kədərli anlarımızın şahidi olan iki mərtəbəli daş evimiz yolunu gözləyirdi.

...Bir qış axşamı qatarla yola düşdüm. Qatar mənə 1969-cu ilin iyul ayında Bakıya gəldiyim günləri xatırlatdı. O vaxt cavan idim. Ali məktəbə qəbul olmaq arzusu ilə Bakıya gəlmişdim. Arzularıma çatdım. İndi isə xeyli yaşlaşmışam. Zəyəm çayı boyunca uzanan yolla Saratovka qəsəbəsinə çatıram. Oradan kəndimizə maşınla bir saatlıq yol var. Viranə qalan Arbavaşendən (Başkənddən) sonra Şınix kəndləri görünür. Doğma dağlar, doğma yollar, doğma çaylar. Dağları ağ örpəyə bürünüb. Çaylar buz bağlayıb.

Tələbəlik illərində bu yolları piyada gedədim. Sarıyalın zirvəsinə çıxıb yaylaqlara doyuncə baxardım. Çoxdandı o yaylaqlara tamarzi qalmışam. Bir qızın bənizi kimi, ruhu kimi yaylaq yolları ağ örpəyə bürünüb. Gözlərim önündə Nazdixan, Pirin boynu, Örukdaş, Keçəldağ, Sümüklü yaylaqları canlanır. Qarşımda süfrələr açılan yaylaqlar neçə illərdir köç karvanlarının yolunu gözləyir. Amma köç karvanları bədnam qonşularımız üzündən o yaylaqlara gedib çıxa bilmir. Bu ağrı-acını çəkəkəkə o dağların daşlarına, qayalarına dönürəm, dağların əzabı çiynimə yük olur, yazıqlaşırım. Özüm-özümə pıçıldayıram. Ey düşmənlər nəzarətində qalan yurdlarımız, bir qəriblik qorxusu var baxışlarında, hələlik mənə qərib bir qonaq kimi qəbul et! Vaxt, zaman gələr, yurd yerlərimizdə, yaylaqlarımızda, binələrimizdə çadırlar qurular, sözlü-söhbətli, gileygüzarlı dağlarla dərdləşə-dərdləşə kəndimizə Sonalara doğru gəlirəm.

Yolumun üstə səksən yaşını çoxdan yola salan İsa dayı çıxır. Salamaşıb, görüşürük. Hal-əhvaldan sonra mənə evlərinə dəvət edir. Çay süfrəsi arxasında olub-keçənlərdən danışır. İsa dayının yaddaşına həsəd aparıram. Ötən əsrdə olanları dəqiqliklə danışır. Gənclərin kənddən getməsinə ürək ağrısı ilə dilə gətirir:

- Gəmilər Limandan uzaqlaşan kimi cavanlarda kənddən şəhərə üz tutublar. Bəzən evləri-eşikləri boş görəndə sanki tufanlarla qarşılaşırım. Belə olmaz, cavanlar kəndə qayıdıb, bu elin işıqlarını gur yandırmalıdırlar. Yoxsa dünyasını dəyişənlərin ruhları bizi bağışlayaçaq.

İsa dayı bir anlığa fikrə getdi. Soyumuş çaydan bir qurtum içib dedi:

- Adil Cəmil adında bir şair var. Onun kitabını nəvəmə oxutdurmuşam. Deyəsən, Kəlbə-

cərdəndir. Şeirlərindən başa düşdüm ki, o yerlərə həsrət qalıb. Hər misrasında dağlar boyda dərdi var. Dərd çəkən, obalarına, ellərinə tamarzi qalan şairdi. Bakıya qayıdanda onunla tanış ol. O, çox dəyərli, elinə-obasına bağlı oğuldu.

İsa dayı danışdıqca Adil Cəmil gözlərim önündən getmir, Kəlbəcər həsrətli, üzde özünü tox göstərən, ağır dərđini ürəyində gəzdirib, heç kimin dərđinin, sərinin üstünə yükləməyən dostumun baxışlarında, gözlərində giley notları, ürək ağrısı görürəm. Necə də gileyli olmayasan bu dünyadan...

Adil Cəmilin uzaq bir dağ kəndində ürəkləri rıqqətə gətirən şeirlərinin oxunması, yaddaşlarda qalması qəlbimi dağa döndərdi. İsa dayıya dedim ki, Adil Cəmil dostumdu, tez-tez bir yerdə oluruq, çay içirik, dərđləşirik. Onun üzünə xoş bir təbəssüm qondu:

- Mənim əvəzimdən onun əllərindən öp, - dedi. Qəm eləməsin, inşallah Kəlbəcər qayıdar, Adil də xoş ovqatlı şeirlər yazar. - O günü, o dağlarda Adil Cəmil unuda bilmədim. Zamanın və mühitin fəvqündə dayanan, heç kimin və heç nəyin dəyişdirə bilmədiyi Adil Cəmil nəzərimdə bizim dağlar kimi saf və meğrur görünürdü.

Deyərlər ki, zaman fikir və xeyirxah əməllərlə dolu olanda mənəli gözəl görünür, insan üçün isə əbədi olmağı zaman yox, fikrin və xoş əməllərin intəhasızlığı və sonsuzluğu təmin edir. İnsana məxsus olan hər şeyi isə təbiət yox, insanın özü yaradır. Adil Cəmil sözlü-söhbəti, xoş əməlləri ilə həminin ürəyində yeri olan ziyalıdır. Onun səsi, şeirləri bizim dağlarda, obalarda da dillər əzbəridir.

Mən zirvələri qar örtüyünə bürünən dağlarla vidalaşıb Bakıya qayıdırdım və o dağların ucalığında Adil Cəmil ömrünün zirvəsi görünürdü.

**Sabir Hüseynov,
yazıçı, Prezident mükafatçısı,
"Kənd həyatı" qəzetinin
baş redaktoru**